

tors d'altres plats, *mal que fossin aquests poc del meu gust*», MrnVayreda (*Puy*, I, II, 70 (60)); i amb enèrgica dreuera cap a un cim de l'èmfasi: «bo i mort el teu cos, tu encara romans --- el cert és que sense el teu cos, també t'enyoraries, perquè si t'has xalat alguna vegada, *mal que mal* ho deus a la teva còrpora; adéusiau --- *orate fratres* ---», Coromines (*Silè*, XVII, 217); i és ben notable que no mancà algun cas en què aquest mateix gir apareix ja en francès antic (veg. Spitzer, *RFHisp.* IV, 259; *Rom.* LXX, 74).

Es tracta de quelcom ja ben divers sintàcticament, però que sempre va gramaticalitzant la noció negativa o dificultadora en la construcció *tal cosa és de mal fer* o (amb altres verbs), *és de mal dir, hi fa de mal treballar* etc.; això s'estén a formes orientals del castellà, plenament encara en l'aragonès de l'extrem NO.: «aixé home es vareta de *mal torcer*» 'home de caràcter' Echo (1966), i en germen existí fins en el llenguatge de l'Arxipreste de Hita: «tres cosas no te oso agora descobrir: son tachas encobiertas de mucho *mal* dezir; / pocas son las mujeres qu'ende pueden salir: / començarién, si yo las dexiesse, a reír: / guárdate que non sea bellosa nin barbuda! / ---» (447/439d).

No és oportú de donar ací indicacions sobre els noms de malalties dites *mal de* ---, *mal tal* ---, en què la contribució del fíldeg és tan exigua envist la d'altres tècnics i etnògrafs; sobre els molts que es coneixen per *mal de Sant* ---, veg. Urtel, *ASNSL* CXXX, 94-98; en lloc de *mal de Sant Pau* s'ha dit també *mal de caure*, des de sempre (*mal de caser*, *VidesR*, 236r2), traduïnt *epileptica passione* (829.2).

És ociós del tot l'article *mal* IV d'Alcover-Moll: és evident i indiscutible que cap dels noms de lloc citats, no conté altra cosa que l'adjectiu *mal* i que aquest fantàstic oroním pre-romà *mal* no ha existit enlloc dels Càrpats ençà, fora dels desencaminats treballs de Badia i Moll, en mala hora desviats per fets de Romania, sense eco fora dels Balcans. Tots ells contenen simplement el continuador de *MALUS* 'dolent, tempestuós, perillós'.

DERIV. Per abreviació de *en mala hora* (o del circumstancial llatí *MALĀ HORĀ*) s'usà, en la llengua medieual, l'adverbi *mala* en diverses combinacions, per venir a dir 'en mala hora, lamentablement, per cas indesitjable'; veg. la cita d'un doc. segarrenc de 1396 (*BABL* X, 407) a *QUELCOM*. Cap d'elles tan repetida com amb participis, exemple típic *mala guanyat* (després soldat com un sol mot, que a còpia d'alludir a un defectuós esmerç que se n'hagi fet d'allò que teníem, acaba per ser lamentació del que s'ha perdut).²

Paral·lel: «Yo, mesquí, podets dir, senyor, que hi són *mala* vengut en casa de l'hom, car ell me té per la pus vil bèstia que al món sia», Eiximenis (*Terç*, *NCL*. VI, 127); «aysò és cosa que *mala* desirats», «fets-ho --- *mala* a vostres ops», Reixac (*Q.*, 36.18, 32.14); i amb tota mena de verbs: «ell fo foyl e orats, / per so com ell crec sa muyler, / que-s volgués al pou giter — / Dix l'emperador: — *Mala* la crec: / per so la vila correç», *Set Savis* (v. 1508); «*mala* les viu! / ja conegudes / yo, ni cregudes, / may les hagués! / Així plagués / a

Jesu-Christ», JRoig (*Spill*, 5328); i molt sovint amb *nèixer*: «*mala* fuint nat», Llull (*Concili*, *NCL*. III, 133.523); «Oh *mala* anc nasqués! — dix lo frare — E no havets vergonya de pensar ne dir tals paraules?», Eiximenis (*DoComp.*, *NCL*, p. 60). Per a l'ús contraposat amb *bona*, veg. *BO*, i per a l'ús paral·lel amb *mala* y *buena* en cast. antic, *MALO*, *DECH* III, 784b 31-40.

En restà alguna relíquia en la llengua del nostre romancer, en dites com *mala per* 'desgraciat de': «l'endemà 'l perseguíam - ab gran tropell, / que si podem haver-lo - *mala per* ell» (romanç d'en Becaina, c. 1810); «si us hi tinc de baixà - *mala per* vós! / que vos trencaré l'esquena — ossos i tot», «aixequen's, malfactós! / Hay de morí pel home - posat en mal pecat: / *mala* que l'assotavan - *mala* que'l maltractavan» (Sant Joan Abad.), MilàF (*Romlo.*, 146.22, 221.18, 42C).

Maldat, derivat comú a les tres llengües ibero-romàniques, sobretot en l'acc. 'iniquitat, acció malvada' [segle XV]: «que trametessen --- embaxadors als moros, dient-los que --- se-n podien anar salvament e --- esplicaren lur embaxada e --- preguaeren-los que sperassen la resposta; e açò digueren per fer-los una gran *maldat*; car tornaren en major malícia --- per la mort del lur Rey», JoMartorell (*Ag.* I, 58, § 19), Galba (IV, 137). *Malada*. *Malia*. *Malús*. *Enmalir*.

Malegàs (malaltia dels bous) no sols a l'Urg. i Pall-Ribag., sinó també al Segre Mj. («*malagás*: carbuncle» Montanyà, *T. M. de Ponts*, 211) i Vall d'Aran (id. «charbon, maladie infectieuse des bovins», AlfSchmitt, *Term. Past.*, 86). *Malegot*. *Maleguera*. *Malejar* almenys com a intr. descartem que sigui imitat del castellà, donat l'ambient del mot, que és propi de les terres pallareres: la fèbe *maleyá* 'la feia bobejar, patir', Llessui (1959), Flamicell; «*malear*: reñir a alguien», Vall d'Àneu (Pol, p. 21).

Malesa 'maldat, perversitat' [*Hom.*]: «no-us en podem tant dir que encara no aja més de folia Diable e de *malezax* (6v21); «—haveu volgut levar la successió de l'Imperi an aquell famós --- Duc de Macedònia, per dar-la a un vil hom stranger, qui ha perdut a ell e a tots los del camp, e és fugit, que no saben on s'és --- la adolorida Princesa --- ab les làgremes als hulls li recitá tot lo que lo scuder del Duc havia dit; com Pírimus ohí tan gran *malesa*, donà-s de les mans al cap ---», JoMartorell (*Ag.* II, 147, § 126); «e em processats per causa de la facció e *malesa* comesa», doc. de la guerra civil de 1460-5 (*CoDoACA* XXII, 112). No és mort en aquest sentit però en l'ús rural dominen les accs. fundades en el mal terreny; en aquestes, però, en el País Valencià s'usa sempre en la variant *malea* mentre que per a «acció dolenta, entremaliadura» es reserva la forma comuna *malesa* (com observa GColon, *BSCC* XXXIV, 298); i la toponímia pirinenca mostra que també allà s'usava aquella en el sentit topogràfic, com es dedueix de l'estimbat *Roc de la Malè* damunt Núria, i de dos o tres homònims que hi ha cap a Cerdanya.

Altament aquí cal distingir dues especialitzacions: a tot el Nord del Princ. i Pirineus es diu a) del ter-